

ESTIU EIG POLITIC

Concentració monarquica

Placidesa estival. — "¿Qui és César Falcón?" —
L'intel·lectual duc de Maura. — Calvo Sotelo i els
seus cacsics

La sensació d'una platja com Santander, on es congrega la vida oficial madrilenya per espai de dos mesos, és una sensació de felicitat gairebé paradisiaca. No passa res; res no és precis ni urgent en el nostre país. Passen els "yachts" lleugers, els avions de plaer, les dones amb els seus palmeis i els seus barrets. Al llarg dels passeigs els automòbils oficials circulen tranquils amb els seus porters i els seus ordenances galeotes. El general Berenguer, quan és aquí, segueix observant la mateixa sobrietat de paraula davant dels periodistes; però, segons em diuen, somriu amb més freqüència. Estem a mig estiu, les eleccions semblen lluny encara i els governadors arriben bones notícies de les mobilitzacions del cens monarquic. El general Berenguer veu el futur amb optimisme. Dies passats parlava de la censura.

—No s'afecta perquè vosaltres no voleu— els deia als periodistes de Santander—. Escriviu una cosa... Un d'ells va dir-li:

—Es als periodistes a qui més es persegueix. Ara està pres César Falcón.

—Qui és César Falcón?— preguntà el general—. No el conec.

—Es un periodista que s'ha "fiat" amb l'Alba.

Pel demés, el general Berenguer ha triat el mètode homeopàtic per tornar la salut constitucional als espanyols. La deixa reunir-se en local tancat i fins és possible que pugui celebrar algun acte públic els prohoms antidinàstics. Tot amb molt de compte, perquè l'espanyol és massa fàcil i necessita una llarga dieta.

La platja de Santander és plena de conciliabuls caciquils. Si més no, en les seves converses privades, aquests aristòcrates es reparteixen els districtes com abans de la dictadura. El vocabulari electoral és molt freqüent en les casetes distingides, mentre les dames mosseguen els "churros" o es canvien de roba

MAURA (DON GABRIEL)

per entrar al bany. El comte de Tal-te segur el districte que li dona Romanones, el duc de Qual sortirà senador per on sortia el seu sogre en temps de Moret. Aquí no ha passat res. I, a més, aquí hi ha un intel·lectual, un "grande de España"—recent, però gran, de totes maneres— el senyor duc de Maura, per rebre amb solida argumentació els intel·lectuals antidinàstics que reposen en els hotels d'últim ordre. El senyor duc de Maura no es

cansa de dir que la Constitució està més vigent que mai i que no han aparegut homes d'esquerra que puguin garantir el canvi de règim. Pel que es veu, segons el senyor duc de Maura, les grans capacitats figuren en els rengles monàrquics. Així han governat ells d'ençà de la Restauració! Al senyor duc de Maura li falta poc per assemblar-se al general Primo de Rivera quan deia a Unamuno i a Jiménez Azua "auto-intel·lectuals". Seria interessant sentir-li al senyor don Gabriel Maura la seva llista d'aristòcrates i burgesos selectes en mans dels quals podria posar-se el país perquè el dirigissin i administrassin. Ja sentim els noms de "Pocholo" i del noi de Gutiérrez per a figurar al davant dels ministres. Decididament, don Gabriel Maura no havia de sortir mai de l'Assemblea Consultiva, per tal de seguir gaudint de la grata companyia intel·lectual del senyor Yanguas.

Es clar que sempre queden exemplars com Calvo Sotelo, a qui ahir vaig veure al cafè del Bulevar rodolat de cacsics galles. El senyor Calvo Sotelo no vol allunyar-se massa de la Cort i estueja a Comillas. Ara planeja un "atac a fons" als districtes de Galícia, en unió del taumaturg de camins, canals i ports senyor Guadalupe. Sembla que una de les obres acreditades del geni polític de don José Calvo Sotelo és el magnífic "tinglado" electoral del Poder. Si la U. P. no pogués emportar-se les urnes, ara vol endur-se-les la U. N.

J. DIAZ FERNANDEZ
Santander, agost.

Senyor governador de Lleida!

Hem arribat, senyor Vega, governador civil de la província de Lleida, a una situació absolutament insostenible. Per tres vegades consecutives en poques setmanes han estat suspeses o s'ha negat autorització en nom vostre, per a tres conferències que havien de donar a Corvera i a Balaguer els nostres amics Manuel Carrasco, Pelai Vidal de Llobatera i Xavier Regàs. Desmentint amb aquesta actuació dictatorial les manifestacions del Govern major i llibertat política, vos, senyor governador de Lleida, no feu altra cosa que confirmar la creença general segons la qual la Lliga Monàrquica i Regionalista, en afectuosa conxorxa amb les forces caciquils de Lleida, es posa el veto a tota mena d'actes públics hostils a la política i als interessos de l'encasellat governamental.

Senyor governador de Lleida, no es pot ésser representant d'un govern que afirma els seus propòsits de concedir llibertat de premsa i d'opinió i que, de fet, la concedeix a molts llocs i a molta gent, i comportar-se amb una eixutxeta i una intransigència dictatorial amb els elements que volen lluitar noblement i entusiàsticament per enderrocar les llegendàries muralles del caciquisme a les terres lleidatanes.

Si en la vostra consciència, senyor governador de Lleida, reconeixeu que tenim raó, reconeixeu que si a Barcelona i a Madrid i a Sevilla poden parlar els senyors Marcel·lí Domingo, Emilià Iglesias o Angel Pestanya, no és lògic ni comprensible que a Lleida no puguin parlar en les mateixes condicions els oradors d'Acció Catalana; vos, senyor governador de Lleida, heu de protestar prop del govern de Madrid si la vostra actuació dictatorial us és imposada demanant que us permetin de tractar els vostres governants de les comarques lleidatanes com a fills de mare amb els mateixos drets — o amb més drets i tot — que els de Barcelona i els de Madrid, on els ciutadans no han de combatre com a Lleida els paràsits del caciquisme.

Quina diferència existeix entre els ciutadans de Madrid, Barcelona, Sevilla i els de Lleida? ¿Es que paguen més contribució? ¿Es que són de primera categoria i els lleidatans de segona? ¿Es que esteu disposats a que subsisteixi aquesta situació d'inferioritat en què els poseu amb la vostra actuació?

Senyor governador de Lleida, en unes setmanes d'enquesta seriosament entre els vostres governats, oint queixes, recollint protestes, anotant denúncies d'una gravetat formidable, he pogut descobrir una bona part dels terribles misteris que fa temps, molt de temps, surten del vostre Govern civil del carrer de Boters. El cas mateix del caciquet i alcalde illegal de Preixens-Pradell-Ventoses fent objecte el secretari d'aquell Ajuntament de les arbitrariedades i humiliacions més revolants, a'hà permès de poder formular, amb tot, les lletres i ayalant amb la meua signatura com a advocat de l'Institut Col·legi de Barcelona, una acusació que en un altre país aixecaria una tempesta d'indignacions.

Sapigueu, senyor governador de Lleida, que la inestabilitat equívoca i serena, fonamentada jurídicament, que el sofer secretari de Preixens-Pradell-

de renovació d'Ajuntaments, i sobre tot la voluntat autèntica del poble.

Esperem, TENIM DRET A ESPERAR, que fareu justícia, que la nostra veu de protesta i la de tots els ciutadans conscients de les terres lleidatanes aquesta vegada trobarà ressò prop vostre. Esperem que d'ara endavant els vostres governats seran elevats a la mateixa categoria dels altres ciutadans que paguen la contribució i tenen cèdula personal. Esperem que desoïreu les pressions dels grans cacics que defensen les arbitràries prerogatives de l'encasellat imposant el monopoli de la seva única veu.

Esperem que restablireu la legalitat al districte municipal de Preixens-Pradell-Ventoses destituïnt l'alcalde cacaic president de la Unió Patriòtica i alcalde de la dictadura que es feu atorgar la vara sense ésser major contribuent ni haver estat mai regidor popular.

Esperem que tractareu d'esbrinar urgentment per quines misterioses causes la denúncia degudament legalitzada del secretari contra l'alcalde va passar en dos dies del secret de l'expedient del vostre Govern civil a la pròpia butxaca de l'alcalde dictador.

HO ESPEREM, senyor governador!

DOMENEC DE BELLMUNT

La política (?) a les comarques Un cas, a Manresa

Heus ací el que ens escriu un lector nostre de Manresa:

Fins ara a Manresa bastava dir-se del PUP per a gaudir de tots els favors oficials. Avui, a la ciutat del Cardener qui no és digui del "Casal Regionalista" no cal que esperi justícia de cap mena. A Manresa hi ha sols la voluntat d'un home que és diu Antoni Arderiu, el qual ho té acaparat tot. Un botó per mostra:

Advocat de negocis i president de Consells d'Administració, tota la seva política va encarrilada perfectament. Cautel en tot, té acaparat totes les vies legals. Com a president de la Cambra de la Propietat Urbana, té de secretari l'advocat Josep Playà Vilarrasau. Com a advocat, té de "passant" En Josep Playà Vilarrasau. En Josep Playà Vilarrasau, com a ciutadà, té de jutge municipal el senyor Playà Vilarrasau. Un sol home per a tres càrrecs ben diferents. Un sol instrument perquè el senyor Arderiu no s'hagi d'esforçar gaire per a mantenir la seva preponderància en totes les esferes.

Hi ha temporades, com per exemple ara que el jutge de primera instància té permís, que la cosa és un xic més grossa. Marxant el propietari, actua també de jutge el secretari de la Cambra de la Propietat, jutge municipal i "passant" del senyor Arderiu, tot a l'hora. En Josep Playà Vilarrasau.

Encara hi ha més: En Josep Playà Vilarrasau ja era jutge municipal abans de la Dictadura, ho ha anat essent durant i després de la Dictadura, i ara ha estat altra vegada nomenat per a seguir en el càrrec des del dia 1 d'agost. No es pot

negar que hi ha homes equànimes a tot ésser-ho.

No es deu escapar al clar criteri del senyor president de l'Audiència, el greu conflicte que per En Josep Playà Vilarrasau ha de representar la seva "triple" situació. Com a secretari de la Cambra de la Propietat sabem els interessos que ha de defensar. Com a jutge municipal, quan d'afers que afectin a llogaters i propietaris es tracti, no podem saber mai els interessos que defensarà. En canvi, com a "passant" del senyor Arderiu, hem de suposar que defensarà sempre l'interès del seu principal.

Heus ací el conflicte: Fer compatibles els càrrecs de secretari de la Cambra de la Propietat, d'on cobra el seu corresponent; el de "passant" de l'advocat senyor Arderiu i, ensems, president de la "Cambra", amb els de jutge municipal i jutge de primera instància, com ara ve exercint.

¿N'està assabentat d'aquesta "triple" actuació el senyor president de l'Audiència? ¿Es aquesta la normalitat jurídica que voldrien en tots els districtes de Catalunya els "electors" de la "Lliga"?

No ha estat cridat a declarar Jaume Comte en el sumari obert pels fets de la Presó, a despit d'haver formulat dues denúncies al Tribunal de l'Audiència i d'haver afirmat públicament la veritat dels mals tractes a què fou sotmès.

set dies

set nits

Música estival

Aquest any l'estiuig dansa al so de la música de "La parada de l'amor". L'estiuig, com les nacions, ha de tenir la seva cançó, el seu himne. Si no, sembla que li manca alguna cosa; diríeu una amonició sense oli.

L'any passat tots els pantalons blancs i els sueters balnearis de Catalunya es movien al compàs de "Ca n'est que votre vain, madame". Ara fa dos anys tots els gràndfons escamparen pel nostre mar i la nostra muntanya els tangos dels Irusta, Fugazot i Demari. No recordo exactament quina fou la música estival de tres anys enrera, però m'atreveixo a assegurar que també va triomfar alguna melodia d'una banalitat amable. Perquè hom no sabia imaginar-se un estiu a base de "Parsifal" i de "Tosca Salom".

Des de la meua cambra d'aquest simpàtic hotel de Lloret de Mar he escoltat aquesta nit el doble xivari de dos ball públics. Ball a sota i ball a la dreta, sobre la platja. Aquestes melòdiques companyies, si bé no col·laboraran d'una manera remarcable a endolir-nos la son, us poden, al contrari, desvetllar... desvetllar el sentit estadiu que la majoria de mortals portem amagat en els recons més dissimulats de la nostra ànima. I com ho faria el més zelós representant de la Societat d'Autors (petit dret) m'he entremigat a especificar els problemàtics drets d'autor que podria proporcionar la doble ballaruga.

He apuntat: set ballades de "La parada de l'amor", tres audicions de la "Java", del mestre Demon (aquesta "Java" que Pierre Mac Orlan serveix com a aperitiu exòtic a tots els hostes) i un parell o tres més de cançons corresponsos a les revistes porogràfic-regionalistes que fabrica el mestre Guerrero. La resta del repertori estava repartit entre un sens fi d'autors que no tinc el gust de conèixer, les composicions dels quals es desvelen sentint d'una manera modesta, i pasaven dissimuladament, una mica d'extranys, entre els ballaletes de gran crit.

Quan han plegat els balls m'he adormit i he somniat que era l'autor d'un cuplet internacionalista, que cobrava tres milions de drets cada mes, i que em passejava per la Diagonal portant el darrer, com una canilla, tots els autors dramàtics del país, estacats amb llonganisses.

Demà, dimarts, a la nit, se celebrará al teatre Nou, organitzat pel C. R. de presos, un gran festival aprofit de presos socials.

El programa és excel·lent, i ens plau d'assenyalar que En Santiago Rossinyol, autor d'"El Mistic"—una de les obres que es representa—ha cedit generosament els drets d'interpretació de l'obra. Així mateix, Enric Borràs coopera desinteressadament al festival.

L'ordre de l'espectacle és el següent:

1. Representació del magistral drama en quatre actes, original del lloretat autor Santiago Rossinyol, "El mistic", gran creació de l'eminent actor Enric Borràs.

Repertament. — Mossèn Ramon, Enric Borràs; Maria, Laura Bover; Francesca, Teresa Molgosa; la baronessa, Ofelia Noguera; la presidenta, Maria Font; mossèn Joan, Emili Perelló; senyor bisbe, Antoni Carnicer; Jordi de Pous, Lluís Torner; senyor Andreu, F. A. de Villagómez; Miquel, Enric Guaità i Matas; el secretari del bisbe, Joaquim G. Parreño; el campaner, Joan Masvedella; pobre primer, Juli Peris; pobre segon, Emili G. Noguera.

2. El lloretat Orfeo "El Roser", que pren part desinteressadament en l'acte, dirigit pel notable mestre Josep Marimon, cantarà, acompanyat de la Cobla Empòrium, les següents composicions:

ORFEO
"El cant de la Senyera", Millet.
"El pardal", Pérez Moya.
"Sota de l'olm", Morera.
"L'hereu Riera", Comelles-Ribó.
"El dimoni escuat", Comelles-Ribó.
"La donzella morta", Marimon.
COBLA I ORFEO
"Mar i cel", Marimon.
"Marinada", Pérez Moya.
"A la plaça", Marimon.
"La balanguera", Vives.

Sabem que els elements de la Confederació Regional del Treball treballen activament en l'organització d'un miting a favor de l'amnistia dels presos socials.

Entre altres, parlaran en l'acte, E. G. Carbó i Francesc Arin, per la Confederació; Llibertat Casanoves i Frederica Montseny, pel Comitè Femeníl Pro-Amnistia Social; els advocats Joan Casanoves i Abel Vidella, i, finalment, algun altre element del Comitè pro-amnistia iniciat per l'Ateneu Enciclopèdic.

"Marina" i Lloret

Dimenge vinent, a la platja de Lloret, hi haurà una representació extraordinària de "Marina". L'escenari està bastint sobre la sorra, a quatre passes d'allò en l'Hipòdit Lloret desembarcà en tots els escenaris del país i cania allò de

Costas las de Levante, playa la de Lloret...

Jo no sé fins a quin punt els organitzadors d'aquesta extraordinària "Marina" són partidaris del realisme. No sé si el "Jorge" arribarà exactament amb un bot, saltarà a la sorra i llançarà el seu pinjol que, si tot va bé, s'ha de sentir fins de Blanes, després d'haver fet tremolar el pi de Santa Cristina. No sé si ho faran així, però, vagi com vagi, aquesta "Marina" ha d'ésser una cosa particularment emocionant. Suposo que el meu amic Jordi no se la deixarà pas perdre.

Figureu-vos! La "Marina" sobre la mateixa platja de Lloret... A còpia de sentir-la, sentir-la i sentir-la, la paraula de "Lloret" havia acabat per perdre tota mena de significació. Lloret deixava d'existir com a poble per incorporar-se definitivament com un terme de referència de la famosa obra... "Playa la de Lloret", no ens capgeria poc ni molt la riallera vila de la Costa Brava, sinó un vers i una frase melòdica popularíssima. Ara, amb aquesta representació del dimenge, Lloret dona fe de vida i imposa la seva importància sobre la música del mestre Arévalo.

JOSEP MARIA PLANES

Català: ¿Ja sou soci de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?

Heus ací una forma de patriotisme més eficaç que cantar "La Santa Espina".

Se'ns diu que per a la celebració de l'acte ha estat demandada la cessió de la plaça de les Arenes.

El dia 24, a la Joventut Republicana de Torelló, el nostre estimat company Josep Fontbernat donarà una conferència sobre el tema "Roda el món i torna al Born".

Dissabte a la nit, Xavier Regàs va donar, al local d'Acció Catalana de Sant Cugat del Vallès, una conferència sobre el tema "Els deures de la ciutadania".

Ha estat tramès el següent telegrama: President Consell ministres.—Madrid.

Comissió Municipal Permanent, sessió dilluns, acordà, interpretant opinió Badalona, dirigir respectuosa petició a V. E. esperant voldrà deixar sense efecte detencions i emprocediments sobrament produïts procediments sobrament produïts per dictadura, els quals Govern V. E. presideix, anuncia venia esmenar. El saluda atentament l'alcalde accidental, Pere Cairó.

Només un sentit així de la civilitat pot justificar, encara, el manteniment dels actuals Municipis als seus llocs.

El dissabte, dia 30 del corrent, a les deu de la nit, tindrà lloc a l'Ateneu R. Radical del Poble Sec, Cabanyes, 33 i 35, el festival de presos polítics i socials, organitzat pels operaris de la Tipografia Empòrium, S. A.

Es representaran els quatre primers actes de "Don Juan Tenorio", interpretat per personal de la casa, i exhibició de balls moderns.

L'espectacle acabarà amb un lluit ball de societat.

Ahí, dimenge, el nostre company Domènec de Bellmunt, va donar una conferència a Sant Hipòlit de Voltregà, on va descabellar el tema "Els obrers i el fet català". El públic, que omplia el local, va aplaudir entusiàsticament el conferenciant, així com En Francesc Maria Masferrer, que també va parlar per cloure l'acte.

Demà, dimarts, En Bellmunt parlarà a l'Ateneu Polytechnicum de "La legislació internacional obrera". Dijous, a Acció Catalana de Sans, sobre "L'hora de la dignitat"; divendres, a les deu de la nit, a Vilassar de Mar; dissabte, a la mateixa hora, a Pineda, i dimenge, a la tarda, a Píera.

Ens plau de consignar l'adhesió — expressada en atenciosíssima lletra — del Foment de la Sardana de Barcelona al Festival Pro-Presos, en organització.

El nostre agrament

humor, encara amb censura

A la Lliga han de donar número

A la Lliga han de donar número, si, senyors. L'han de donar per a posar una mica d'ordre entre els nombrosos ciutadans que després d'haver llegit el discurs del senyor Ventosa i Calvell i els articles de Josep Pla no han pogut esperar ni un moment més i han hagut de sortir disparats a prendre el primer taxi que els topés al pas per fer-se conduir a la Lliga i fer-se soci de seguida.

Naturalment, com que ha estat un nombre molt respectable el dels ciutadans que s'han trobat en aquest cas, aquesta afluència de vehicles i de gent a la plaça de la Cucurulla hi ha provocat una congestió de tràfic tan fora del corrent que no hi han volgut urgens ni guàrdies municipals i hi ha hagut d'anar el mateix senyor Ribera persona a posar-hi ordre. Primerament els ciutadans han estat arreglats; després hom els ha proveït d'un número, i finalment els ha estat dit que pagassin l'acta sense donar-se capment ni despendent-se, perquè hi havia lloc per a tots a les llistes de ciutadania afavorida. Avui, com ahir, a la Lliga hi cap tothom. I, pròpiament d'aquí, més encara que ahir, puix que fins hi cabien tots els que durant els anys i mig han estat socis de la Unió Patriòtica. Es tracta només que tinguin fàbrica republicana, que, com Josep Fijó, com troben al lloc de Josep Fijó, i que no s'impacientin si després d'haver aconseguit l'acta de la tornada de la bandera catalana, la Lliga tarda unes quantes setmanes encara a posar la bandera espanyola al bled.

No es cregué el lector que tot això que diem és fantasia desordenada, sense cap fonament de realitat. Ens guardem prou de fer bromes d'aquesta mena gràvem. Es Josep Pla mateix el que ho anuncia la gran nova de les pàgines de La Veu de Catalunya: "Aquest descanç que jo he sentit (el descanç davant d'Acció Catalana)—que senten tots els joves de Catalunya—fa que la gent torni en massa, assegada com està de sinceritat i d'objectivitat, tipa de "bluff" i d'affirmacions incontrolables".

Es comprén que la gent torni a la Lliga en massa. I es comprén encara, que si aquesta massa està assegada, a la plaça de la Cucurulla hi hagi hagut una mica d'ordre i hi hagi calgut anar-hi a posar ordre. Imagineu-vos una massa de gent assegada, amb aquestes calors. És clar que el fet de donar número ha evitat que hom assaltes materialment el bar, i així tot hom pot ésser servit d'acord amb el que desitja.

—Què vol, vós, un círcul?

—Sinceritat—fa l'altre—. Vinc assegat de sinceritat, perquè no en trobo enlloc.

—Que en vol un xop?

—Es poc. Post-me'n un canel.

Després hi ha els que van assegats d'objectivitat. Aquests ja acostumen de pastar a la sala de Juntes.

—Jo vint pel positiu, sup? Aquest pla de catalanitzar Catalunya ocupant tots els càrrecs públics el trobo excel·lent. Comptin amb mi. Des d'una regidoria, des de la Diputació, des d'allò on sigui, Jo, positiu.

—Vol dir objectiu, o? —Vé parlar amb propietat. Sempre hi ha mots equivalents, sup?

La sinceritat i l'objectivitat és el que ha d'aparcar indubtablement la set d'aquestes grans masses que tornen a la Lliga, tocades de sobte de la llum de la veritat gràcies a la propaganda que hom fa des de La Veu de Catalunya.

—Li serà ànec—la sinceritat al davant de tot—. Nosaltres, de monàrquics no en tenim res.

—Ja m'ho pensava.

—Els nostres adversaris ens tiren en cara que ho som per treure'ns gent. Però ara siguin francs. Vostre creu que el senyor Abadal, i don Lluís Duran i Ventosa i don Pere Rahola i vós, tots els nostres prohoms, ho poden ésser ni així, de monàrquics? I la història de tot cadascun d'ells? Vostre els pot imaginar alfonzistes?

—I és clar que no!

—I doncs? La sinceritat al davant de tot. Nosaltres hem de fer el paper perquè a Madrid es pensin que ho som. Però a Catalunya, no cal pas que diguem res, perquè tothom que no tingui pa a l'ull ja comprendrà que això de dir-nos que som monàrquics és un acudit que es fa a la nostra esquena, perquè tenim tant de monàrquics com de moros, i posats a ésser republicans ho som més que qualsevol. La sinceritat al davant de tot.

—Vagi dient, que em plau molt de sentir-lo.

—Aquí la màxima és que ens hagin sortit republicans contemplatius, d'aquells que diuen: "Nosaltres som republicans; la República un o altre ens la durà. Mentrestant prendrem cafè. Això fa molt mal. De republicans com aquests no s'hauria de permetre que n'hi hagués. Els republicans haurien d'anar sempre amb la pistola a la mà i disparant tret.

I fer la revolució aviat. Com que no els sortia bé, aviat ho tindriem liquidat, i tot això hi sortiria guanyant nosaltres. Fa molt mal a la causa de la gent d'ordre que a la banda del davant també hi surtin uns senyors que no estan per brocs. Avans, si al davant hi tenies només els amants de la bullanga, podies dir sense limitacions: "Tots aquests són uns pòcavergones que van per assalt".

—Vostre parla com un llibre. Apuntem soci de seguida.

J. VENTALLÓ

Llegiu cada divendres L'OPINIO

L'AMNISTIA

—Estic estudiant cada cas particular amb tota atenció.

—Només em fa por que amb tant estudiar ens hi farem més savis que ells.

(Per Quèluis)

La Unió dels ràdio-oients, farà la força

L'Estat espanyol porta concedint 15 estacions emissores per a radiar programes musicals i literaris en unes hores determinades. D'aquestes 15 emissores Unió Radio té la concessió de 8, de les quals de fet tan sols en funcionen 3; dues es dediquen a retransmetre, i les altres estan tancades.

En realitat, de resultes d'aquest estat de fet, Unió Radio, amb la seva concessió pertorba la llibertat que hauria de gaudir l'emissora de l'Associació i impedeix als ràdio-oients que puguin escoltar-la en hores hàbils, puix que té acapades les millors hores d'emissió, amb el qual es demostra que els ràdio-oients de Catalunya no li mereixen cap consideració, mentre a Espanya té emissores tancades i no solament els ràdio-oients d'aquelles localitats on aquestes estan emplaçades no poden escoltar, sinó que en retenir unes concessions sense aprofitar-les, impedeix que algú altre sortís a posar emissores amb finalitat cultural i per a gaudir dels habitants de les localitats avui víctimes de l'absolutisme d'aquesta empresa emissora d'anunci.

A part d'això, el malestar que ha portat arreu on ha anat a posar la seva planta la gent d'Unió Radio, puix que ha portat la desunió en llocs on els ràdio-oients havien format sempre com una sola família, sense malvolences ni enemistats.

Que l'emissora del Tibidabo li és un negoci a Unió Radio només cal llegir la seva revista per a convèncer-se'n. No la preocupen pas les altres emissores. Solament la preocupa Unió Radio Barcelona, i per a enlluernar els ràdio-oients s'afanya amb aquelles persones que es presenten a fer el joc de l'entitat madrilenya, l'únic objectiu de la qual, és treure tots els diners que pugui de Catalunya per arribar a posseir, valent-se d'ells, una xarxa d'emissores que no li serveixen de res, puix que no sap posar-les en marxa i les té sense funcionar.

Cal que els ràdio-oients facin tot el buit a aquesta empresa, puix que no necessitem ningú de fora que vingui a administrar-nos els nostres diners ni a preparar-nos programes per a emetre, traducció d'un gust que no és el de la gent d'aquesta terra. Cal que els diners dels ràdio-oients catalans siguin administrats pels propis catalans, i que els programes que escoltin, estiguin confeccionats per gent del país, que interpreti el pensament del poble, no pas per gent estranya que pre-

para uns programes per a Barcelona com podria preparar-los per a una emissora de Badajoz, o per gent del país que està a sou dels de fora i es complau a donar-los per la banda anant contra el sentiment popular de Catalunya. Els ràdio-oients catalans tenen dret a organitzar la seva ràdio amb els diners propis sense que hagin passat per mans que no siguin catalanes, elaborant programes del gust dels catalans, i deixant de banda l'anunci i tota altra finalitat comercial com la que guia Unió Radio Barcelona i les seves sucursals.

Cal fer propaganda perquè la radiodifusió creixi, i essent un formidable vehicle de cultura com és, propagui la cultura entre les nostres masses, a l'hora que serveixi de gaudi als ràdio-oients donant-los bona música per a llur esplai; i lluitar fins a aconseguir que, pobres i rics, tota tingui la ràdio a casa seva, per a treure'n el profit que se'n pot treure.

Cal d'una vegada bandejar els mercaders d'aquest invent que han portat el malestar a casa nostra amb les traves que han anat posant a l'expansió de la radiodifusió, i cal que tothom els faci el buit encara que de tant en tant ens diguin que hi ha homes eminents, o que es pensen que ho són, de la nostra terra que s'ajupen a col·laborar amb l'emissora del Tibidabo, els quals, fet i fet hem de plànyer, puix que acabaran per ésser víctimes de l'ambició dels que la menen.

Si l'oportunisme en política és una cosa que hom accepta en un partit que no tingui altra finalitat que repartir entre els seus prohoms i homes de segon i tercer ordre, regidories i actes de diputat, però no pot admetre's com a camí que hagi de seguir un poble, perquè un poble que tingui per programa l'oportunisme per aconseguir les seves reivindicacions, no mereix cap respecte; la gent que és oportunista, tampoc en mereix cap, i aquesta d'Unió Radio i les seves sucursals, entre elles Unió Radio Barcelona, que feien la gara-gara al general Primo de Rivera i als dictadors ridículs que li feien costat, i avui cerquen poemes que vagin al seu micròfon i agafen dramaturgs per a fer-los servir d'esquer, tampoc no mereixen cap respecte i tothom els ha de fer el buit.

La radiodifusió catalana només la podem salvar de la crisi greu a què l'han portada aquests mercaders de

Madrid, si els ràdio-oients catalans s'uneixen i fan el bloc. La unió fa la força i és amb la unió de tots que podem tornar la radiodifusió catalana a aquells temps d'esplendor d'abans, quan Catalunya ocupava la radiodifusió el segon lloc d'Europa. Aquesta unió, no cal dir ha de fer-se enfortint els rengles de l'Associació Nacional de Radiodifusió. Els que no en siguin encara socis, tenen el deure d'anar a inscriure's. Penseu que avui tenim una emissora EAJ-15, i que la podem perdre. Si tots hi som, no la perdrem i posarem el nom de Catalunya en el lloc que li correspon.

EAJ-15 ha de tenir els mateixos drets que les emissores de Unió Radio

Això és una cosa de raó natural. Hi ha monopoli o no n'hi ha. El Govern ha declarat en una nota oficial, que el concurs per adjudicar el Servei Nacional de Radiodifusió quedava declarat desert. Això vol dir que el monopoli queda per adjudicar. Si queda per adjudicar, no es pot tolerar que Unió Radio l'usufructuï de fet, no solament per a tenir les emissores que vulgui, sinó perquè no li impedeixi d'altres n'instal·lin, com que tingui acapades totes les hores d'emissió per a omplir d'anuncis els llocs dels ràdio-oients.

Contra aquesta irregularitat és contra la que ha protestat l'Associació elevat al president del Consell de ministres una instància que aquesta entitat ha tingut l'amabilitat de facilitar-nos a demanda nostra per tal de poder-la fer pública i que els ràdio-oients catalans puguin tenir-ne coneixement. Diu així:

"Excelentíssim señor. Don Juan Sibat Valverde, presidente de la Asociación Nacional de Radiodifusión, concesionaria de la estación radiodifusora EAJ-15, a V. E. con el mayor respeto expone: Que habiéndole autorizado el funcionamiento de dicha emisora EAJ-15 de acuerdo con el artículo 25 de la R. O. número 304, de 27 de julio de 1929, que se refería al concurso para el "Servicio Nacional de Radiodifusión" que estaba pendiente de otorgamiento, éste se celebró, siendo declarado desierto, según R. O. de 22 de julio último, dictada por V. E.

Que en virtud de haber sido declarado desierto dicho concurso, han desaparecido las reservas que imponía a la EAJ-15 el mencionado artículo 25; evitándose con ello el estancamiento de la radiodifusión en España, no

sólo en beneficio de las emisoras acogidas al mismo, sino en beneficio de los radioteles y del comercio en general.

Que el artículo segundo de la R. O. de la propia Presidencia del Consejo de ministros, de fecha 24 de julio del corriente año, admite una solución transitoria que permita el gradual desarrollo de la radiodifusión, mediante la concesión de nuevas instalaciones debidamente condicionadas y teniendo presente la necesidad de no dificultar en lo futuro la implantación del conjunto homogéneo de estaciones que han de constituir los elementos de un anteproyecto para el "Servicio Nacional de Radiodifusión".

Que como consecuencia del párrafo anterior, entendemos es de verdadera necesidad el reconocimiento, también transitorio, de los plenos derechos a las emisoras culturales de la cuarta categoría que actualmente se encuentran funcionando, las cuales se han creado un organismo educativo de reconocida utilidad, toda vez que son el

medio más adecuado para el desarrollo de la radiodifusión.

Por todo lo expuesto, a V. E. suplico que se sirva autorizar transitoriamente a la emisora EAJ-15, de la Asociación Nacional de Radiodifusión de Barcelona, para que no pueda emitir con los mismos derechos concedidos a las estaciones de cuarta categoría.

Favor que espere merecer de V. E., cuya vida guarde Dios muchos años. Barcelona, 9 de agosto de 1930. — Asociación Nacional de Radiodifusión. — El presidente, Joan Sibat.

Excelentísimo Sr. presidente del Consejo de ministros.—Madrid.

Esperem que el Govern del general Berenguer tindrà interès a posar les coses en el seu lloc, i concedirà a Radiodifusió emissora "no comercial", sinó simplement cultural, els mateixos drets als quals tenen avui les emissores comercials d'Unió Radio, l'entitat que no havent-hi en territori espanyol monopoli de ràdio, de fet monopolitza aquest servei.

Sense paràsits

Com que del que es tracta, per a Unió Radio Barcelona, és de mirar d'estar bé amb tothom i de posar la vela segons el vent que faci, ara ha arribat l'hora de fer el catalanista. I si per una banda a la seva revista hi publiquen el retrat de Josep Maria de Segarra llegint versos davant del micròfon del Tibidabo, per l'altra publiquen la biografia d'Adrià Gual, acompanyada d'uns grans elogis. El més notable però, és el que fan amb el mestre Comelles i Ribó. L'han tingut a Radiodifusió durant tot el temps de la Dictadura i no se n'havien adonat. Ara, com que es tracta de treure partit de tot, li diuen "eminente músic català" i li aboquen el cabàs dels elogis. Han descobert el mestre Comelles i Ribó a l'hora que han vist que podien treure partit d'aquesta descoberta. El negoci és el negoci. Des d'aquest punt de vista, i donat que Unió Radio Barcelona fa el negoci de la ràdio com podria fer el dels gelats o el de la fabricació d'hams per a pescar, no hi ha res a dir. Només hi ha a dir, que no hi ha dret que una empresa comercial tingui de fet el monopoli d'un servei que hauria d'ésser d'utilitat pública, com la ràdio, i impedeixi que els ràdio-oients en puguin gaudir lliurement.

Dimicres passat, dia 13, l'emissora Unió Radio donava el comunicat meteorològic mitja hora més tard de l'hora oficialment fixada per

a donar-lo. Suposem que devia ésser degut a una de les innumbrables avaries que l'emissora del Tibidabo està acostumada a tenir. I com que Unió Radio Barcelona estava espatllada, no hi va haver altre remei que posar en marxa Unió Radio

Catalana, però tot i així, els que estaven esperant la radiació del servei de previsió del temps, ja fela mitja hora que perdien la paciència. Tot plegat vol dir que l'organització tècnica d'aquesta gent deixa molt a desitjar.

No ens ve de nou, perquè la pròpia emissora Unió Radio Catalana, abans donava un rendiment esplèndid, i avui, en canvi, va acompanyada d'uns aïdets i uns sorolls que mentre els tècnics d'Unió Radio no hi havien posat les mans al damunt, no s'havien sentit mai.

Es el cas dels altaveus de Montjuïc. Si us hi fixeu, ara se senten molt més clarament que durant l'Exposició. La raó és clara: ara no se'n cuiden els tècnics d'Unió Radio. Quan aquests se'n cuidaven, eren uns altaveus que feien mal de cap. Quan els han deixat, hom ha trobat la instal·lació del Public Address System en un estat tan lamentable com el l'hagués manipulada una gent que no hi entengués res.

Sabem que la publicació de la R. O. de 24 de juliol va caure com una bomba entre la gent d'Unió Radio Barcelona que vivien a la lluna i es pensaven que encara que no els haguessin concedit el monopoli de la ràdio per 30 anys, la cosa s'aniria estraint tant que de fet, encara en tindrien per una pila d'anys

d'anar fent la viu-viu i d'explorar l'anunci.

De resultes de la publicació d'aquesta R. O., és possible que el preu de l'emissora del Tibidabo, que com saben els nostres lectors, està en venda, baixi encara una mica més. Els dilluns i dimecres hi ha emissors. Els ho diem per si no n'estaven al corrent.

La revista "Radio Barcelona", òrgan d'Unió Radio, diu que els tècnics d'aquesta empresa es dedicaran a apagar les deficiències que s'observen a Unió Radio Barcelona i Unió Radio Catalana, i que un cop apagades, la que quedaria millor seria la que s'utilitzaria. De manera que els tècnics d'Unió Radio no estan prou segurs de com els sortirà la feina que han de fer; Tenen la inseguretats de l'eficàcia de llur treball com a tècnics. No ens sorprenem gens. Però, sempre cal agrair que la gent tingui franqueses.

Després de la R. O. del 24 de juliol declarant la llibertat d'emissió reglamentada i condicionada, suposem que els d'Unió Radio Barcelona ja deuen haver aïllat el cotxe de mort i deuen haver fet passos per al nínxol.

Si aquest darrer badall és aviat, els prometem anar a l'enterrament i dedicar-los una corona.

Torecky podrà cantar-los les absoltes a dues veus.

CINEMA

Les ombres vivents

Els novel·listes, els poetes de la prosa, tenen de vegades idees genials que són com un món de belles perspectives. Actualment hem pogut provar que el cinema parlat, sonor o el que sigui, és una cosa interessant, però que nosaltres que ara ho toquem, millor dit, ho veiem, creiem que, si bé té interès, no té absolutament res de particular; el cas força que ho haguéssim cregut interessant i possible, cinquanta anys enrera.

Es curiós de constatar, com ens ha ocorregut a nosaltres recentment, com la fantasia d'un escriptor pot tenir previsions, que gairebé donen la sensació de revelacions, com aquelles de l'Evangeli.

Fixeu-vos-hi bé. En el llibre de Pérez Galdós, que porta per títol "Vergara", de la col·lecció d'Episodis Nacionals, trobem un paràgraf que diu: "¿Cuándo inventarán un daguerreotipo de los sonidos que nos permita sorprender la palabra humana en toda su espontánea belleza?"

Això ho posa l'autor en boca d'un dels seus protagonistes que es confia de no poder referir un succeït històric tal i com ell l'ha sentit explicar, ja que ell ha de respectar les normes gramaticals o ortogràfiques, cosa que desmereixen el valor narratiu del succeït.

"Un daguerreotipo dels sons", no creïeu que això sigui altra cosa que la pel·lícula sonora? Una fotografia que parli, arrencar a la natura per mitjà de la fotografia tota la seva bellesa expressiva... ¿no és això precisament el que vol ésser la producció sonora, parlada i sincronitzada?"

Si a Benet Pérez Galdós li haguéssim dit que aquelles paraules, llançades al públic tan ideològicament, sense cap base precisa en què asseguraves, sense cap possibilitat que poguessin ésser realitat, foren un fet real i relativament fàcil, hauria aregut en l'art de la burocràcia. Però

Benet Pérez Galdós va dir allò com una expressió romàntica del protagonista, com un delit de realisme i perfecció d'expressió en el narrador.

Avui el món té "el daguerreotipo dels sons" al seu abast. Ens plauria que el sabessin aprofitar. Fins avui cal que diguem que la prova ens sembla més interessant que perfecta. Indubtablement, que això és deu a què la perfecció depèn d'un sèrie de factors que no estan preparats per a un tan interessant mitjà d'expressió. L'art, però, volem creure que no sortirà perjudicat en això de la paraula. Hem vist algunes fotografies de produccions parlades, en les quals la col·locació dels artistes deixa molt a desitjar. Són fotografies de produccions recents, que certament no tenen l'excusa de no tenir un aspecte teatral que fa perdre la desitjada "expressiva bellesa de l'expressió humana". Crec que tenim una massa atapeïda perspectiva de produccions sonores i parlades. Entre tot el que ha de venir la temporada vinent, es trobarà el públic amb alguns raves que no podien passar i que ara amb sonorització, ha estat acceptat en el mercat cinematogràfic.

L'estil teatral, si no hi tenen cura, desvirtuarà la bellesa intensa de la cinematografia muda. La paraula, en dominar les expressions, rebatirà el valor dramàtic de la intriga cinematogràfica. De moment, els autors d'escenaris parlats desconeixen la sobrietat, i jo crec que el que més intensament assenyalava l'excel·lència d'un estil en una novel·la és la sobrietat. Això és també una de les finalitats de l'art mut. Fixeu-vos que les millors produccions—recordeu les obres de Jannings i les creacions de Chaplin, són les que no tenen excessos ni en la intriga, ni en les idees ni en les expressions.

Els grans artistes es conciben més pel que no expressen que pel que

ens mostren; el treball sobri i magnífic d'un actor es recordarà més fàcilment que l'exageració dels seus competitors.

L'art, arreu on el trobem, si és perfecte és perquè en la seva perfecció hi ha tot el necessari, però res de més. La sensació intensa us la donarà la seva precisió expressiva, que si fos exagerada, ja no fóra artística.

Tingui això en compte els autors i directores de films parlats. Hem tingut noves que, a París, el públic no ha rebut gaire bé una producció sonora en la qual solament en els moments més precisos els protagonistes parlaven.

Les referències de la crítica són excel·lents respecte a aquesta producció. Això fa pensar si el públic no estarà influenciat per la pel·lícula 100

per 100 sonora o parlada, cosa que ens fa creure que si tan repentinament s'ha acostumat a sentir als actors, de la mateixa manera se'n des acostumarà, i això és perillós per a les produccions.

No direm mai prou vegades que cal fugir de tot el que sigui teatralitzar les pantalles. Sobrietat i bellesa, són les característiques que han de poblar les pantalles sonores perquè el bon gust del públic es conservi íntegre per les belles coses de l'art cinematogràfic. El camp que pot tenir, tant científicament com culturalment, el cinema parlat, és immens. Artísticament, els vastíssims horitzons d'aquesta nova modalitat cinematogràfica no són tan extensos. Hi ha obstacles insuperables a vèncer dintre l'art mateix i no perquè el públic s'entusiassi a les pri-

meres manifestacions sonores s'ha de creure que sempre ocorrerà el mateix. Recordeu que, anys enrera, estavem contents amb birries cinematogràfiques que actualment xislaríem sense compassió. Això ocorrerà amb les sonores. Visualment són un èxit, però, en conjunt, és tan lluny del que hauria d'ésser dintre de l'anhelada perfecció cinematogràfica. Si els argumentistes de mudes havien acabat la "tela argumental", d'on treuran els temes els argumentistes de sonores? Del teatre? Doncs estem ben a l'alt.

La nova modalitat demana noves normes d'arguments. Fugiu del teatre i l'òpera. Si no ho feu així, caminem vers el fracàs artístic del cinema.

P. VENTURA I VIRGILI

MOTORISME

Després de la II Challenge internacional d'avions de turisme

Confusions perjudicials

La II Challenge Internacional, circuit europeu 1930 per a avions de turisme, ha acabat el seu començament pels dies.

Per cert que han estat molts i ben diversos els comentaris que amb aquest motiu hem llegit a la premsa. Mentre uns troben el reglament descabellat, altres els sembla una cosa perfecta. Hi ha qui creu que les proves tècniques haurien d'eliminar-se abans de les de velocitat; contràriament, alguns preconitzen que tal com s'han fet aquest any és de la forma que més s'ajusta a les possibilitats dels participants.

Aquesta mena de desconfiança, però, ens plau, puix que críticant un o un sentit i els altres en un altre, pot servir-ne el necessari terme i fer

que a la propera manifestació que tindrà lloc l'any 1933 puguin tenir els concursants un reglament que respongui a les aspiracions de la majoria.

El nostre volgut company Ruiz Ferrer, reconegut com un dels periodistes més entesos en matèria d'aviació, escriu a El Sol un interessant article parlant de la challenge que acaba de tenir lloc, del qual transcrivim els següents paràgrafs:

"Com podeu veure, la victòria alemanya a que nos referíem en les passades notes se ha confirmada inclosa per la victòria individual. Morzik, vencedor de 1930, lo es también de 1931.

Tambien puede verse que los primeros clasificados no tenían una brillante situación en la clasificación ca-

prichosa que por un incomprensible afán de noticiar establecieron algunas Agencias informativas sobre la exclusiva base de la velocidad. Si se observa un poco la diferencia de puntuación entre los primeros y muchos de los últimos, se obtiene un dato muy curioso; el de que no han sido solamente las Agencias informadoras y algunos estimados colegas quienes no habían entendido el reglamento del "challenge" europeo, sino que había concursantes que los acompañaban en esa ignorancia.

No puede explicarse de otro modo que aparatos que no habían de ganar puntos en las pruebas técnicas ni por "confort", ni por equipo, ni por muchos de los capítulos de puntuación previstos, participasen en el concurso como quien compra un billete de lotería... por si toca! Para que pudiera "tocarles" a estos concursantes era preciso que se hubieran estrenado en 95 por 100 de los competidores.

Acaso somos un poco severos en la crítica, y esos concursantes son modestos y afortunados pilotos que aceptaban ya al salir un papel de última línea. En este caso hemos de aplaudir calurosamente su desinterés y su espi-

ritu de sacrificio, poco corrientes incluso en el deporte aeronáutico.

Diremos, sin embargo, que ese género de concursantes no es en manera alguna interesante en ninguna competición, pero principalmente en las de Aviación. En efecto: no prestan brillo al concurso, falsean el valor de la victoria de quienes los vencen, y si, por un cúmulo de circunstancias fortuitas se ven colocados a la cabeza de la clasificación, falsean más aún el valor de la competición, puesto que su victoria no corresponde a mérito del aparato, sino a desventura de los vencidos.

Entendemos, pues, que el reglamento del "challenge" para 1932 (repetimos que esta prueba no será anual, aunque se obtienen algunos cofrades en hablar de "la del año que viene") acaso restablezca las pruebas técnicas previas; es decir, la puntuación por capítulos técnicos "antes" de hacer el recorrido de velocidad y regularidad.

En esa puntuación de pruebas técnicas debería excluirse a los concursantes que no alcanzasen una puntuación mínima para separar automáticamente a los "abnegados".

Per altra part llegim a La Noche del dia 11 del corrent unes notes del company Eulate, en les quals ens ve a dir que aquesta "challenge" ha estat un fracàs i que, al seu entendre, el reglament no estava fet per a comprendre' tots els caps. Les següents ratlles les retalem de l'índex número del diari nocturn:

"Y en estas condiciones la "Challenge", nada nos demuestra. El Reglamento, difuso y complicado, como dijimos, a nadie convenció. Ni competición deportiva, ni verdadero turismo aéreo, en suma.

La sencillez y la claridad, primas hermanas de la elegancia, son, también, condiciones indispensables en esta clase de competiciones. Los alemanes, otra vez victoriosos, organizarán la "Challenge" del año 1931. Confiamos en que, más acertados, "den, por fin, en el clavo".

Y esperamos también que el equipo español se presente debidamente preparado.

Falta un año, un año "tan sólo"! Segons Ruiz Ferrer, el reglament estava ben confeccionat; però reconeix que no tan sols les agències in-

formadores i alguns col·legues no l'han entès, sinó que fins alguns dels pilots que varen prendre part a la prova. Això, naturalment, vol dir que no és d'estranyar que el redactor de La Noche no l'entengués.

Nosaltres hem de confessar que el vèiem un xic complicat, i si bé ens decantàvem a interpretar-lo tal com indicava el company madrileny. Si la nostra pobre intel·ligència no hagués arribat a comprendre-lo hauríem callat pensant que estava bé, tota vegada que els elements que el confeccionaren són indiscutiblement veritables autoritats en matèria d'aviació.

Altament en l'apreciació del comportament de l'equip espanyol tampoc estan d'acord els dos companys, puix mentre Eulate sembla que vol donar gran importància al resultat obtingut per l'arxiduc d'Àustria—i amb ell hi veu la representació de l'equip d'Espanya—, Ruiz Ferrer acaba el seu article amb aquestes ratlles:

"Decimos "ocho" unidades porque a pesar de la obstinación de algún querido colega continuamos entendiendo como el propio interesado, que su altura real e imperial el archiduque de Austria don Antonio de Habsburgo Borbón es positivamente austriaco, a pesar de haber participado brillantemente en el "challenge" con una avioneta inglesa, en cuyo casco iba pintada la palabra "Espana".

No és que amb això vulguem fer ressaltar la major o menys petita competència en matèria d'aviació que posseeixen els nostres companys, però sí que aquesta és una manera de desorientar el públic prenent a la lletra el que és necessari orientar-lo tota vegada que són gairebé majoria els aficionats que avui s'inicien en l'aviació i esperen per tant que els que poden fer-ho els condueixin per el camí de la més fàcil comprensió.

A. FIGA

HOTEL SANT AGUSTÍ

TOT REFORMAT

Habitacions totes amb aigua corrent : Saló per a banquets. Coberts des de 5 paxes. Telèfon 2038. Plaça Igualtat i carrer Hospital.

FARINA I LLET

CONDENSADA SUPERIOR

Marques
registrades

Són les
millors

Encara les detencions governatives

LA DETENCIÓ (per Helios Gómez)

No importa que ens repetim, que diguem una i altra vegada els mateixos arguments. Si els torts persisteixen, si qui havia d'escollir és sord o fa com qui sent ploure, no més cal aixecar el to de veu, però no canviar de raons.

Encara resten a la presó com a detinguts governatius En Maurín, En Rebull i cinc ciutadans més. —En Sala ha estat alliberat, també ho ha estat l'Arquer. —I cal que tot hom defensí la llibertat d'aquests homes. Si per altre motiu no, per pròpia defensa. Ens hi va la pell a tots; les cordades de ciutadans detinguts per sospites, per simple simpatia política, no tardaran a passar i hi anirem tots, comunistes, anarquistes, obrers, catalanistes. Sabem el pa que s'hi dona i com s'hi va d'estret en aquell cotxe de la Jefatura; no tardaran a atapeir-nos-hi a tots i a baixar-ne marejats.

L'excés de tolerància per manca de sensibilitat ciutadana l'havem de pagar de mala manera. Hem permès que per perseguir la gent que viu al marge de la llei, l'autoritat marginés tota llei i tot dret. La detenció governativa, que fou acordada com a mesura preventiva i extraordinària en contra dels professionals del lladroní, ha acabat per ésser una arma política terrible en mans dels governadors civils i dels caps de policia.

Es la negació de l'esperit de justícia. Emprada contra la gent de mal viure, és una arbitrarietat indigna. Qui ha sojornat un quant temps a la presó sap què significa per a ells aquest poder sense control. Veu entrar i sortir continuament els mateixos individus. Els

veu moltes vegades sortir al matí i tornar a la tarda. La majoria només gaudeixen de llibertat tres o quatre dies. Semblen comparses d'una obra de gran espectacle que passen i repassen per davant del públic. Bruts, esparracats, sense camisa, plens de porqueria, sense acusació d'un delicte concret, per virtut i gràcia del governador, la presó és el seu domicili habitual. Entafurats en les "aglomeracions" i en els soterranis, amb una marfagota a terra, i alguns cops sense marfagota tan sols, estrets, sense poder-se moure en aquella habitació reduïdíssima per a tanta gent, l'aire irrespirable, esperen que transcorrin els quinze dies per a sortir, i tornar tot seguit.

Es una excusa de coacció constant. Qui hagi escoltat les seves narracions al pati de la presó, hores que reben amb tota la crueltat i esplendor la novella picaresca, comprèn el que representen aquestes facultats irresponsables per a un perseguidor poc escrupolós. D'ésser certes les històries que contem, i quins censals pesen sobre els pobres malfactors! Al seu dir, i com han de tressar per quedar bé!

Però si el lladret explota individualment aquesta explotació iniqua, en corporació en sofrien una altra durant la detenció. Ho tenim ben observat: sempre que un gros personatge de l'Estat havia de venir a Barcelona, quatre o cinc dies abans la presó s'omplia de quinzeaïres. Passaven aleshores més sovint i més llargues aquelles corruces d'homes miseriosos, uniformats en filera indiana i saludats amb bromes de mal gènere pels escarcellers. El dia abans de l'arribada del peix gros

eren, però, tots ambrats. La presó es netejava en poques hores. El xiurri que pujava dels soterranis, l'enrenou de disputes, crits i cants es dissipava en un moment; i presó semblava entrar en un silenci sepulcral en compararlo al bullid d'unes hores abans. Sortien amb compromís, concret: eren l'èxit, la claque que tenia la missió d'aplaudir, eren la representació oficial del poble sobirà, joies de la dictadura i dels seus magnats. En les rebudes triomfals eren el plat fort, junt amb els funcionaris i la policia, que més tard els detenien novament. Si la dictadura hagués acabat per vèncer i imposar-se, indubitablement que bona part de la història d'Espanya hauria depengut de les seves mans.

També servien com a mostra de magnanimitat governativa. Quan, per Nadal, plena la presó de detinguts socials i polítics, l'opinió d'una manera o altra feia sentir el seu desig que s'alliberessin, la premsa portava una xifra respectable d'alliberaments: eren els vulgars "quinzenaires", els pobres trinxeraires espoliats que procuraven un trop de zel al bon governador i al cap de policia, ensems que servien per a negar clemència als polítics.

Però aquesta detenció governativa, immoral i cruel per al pobre bandejat social, s'ha aplicat amb tot el rigor damunt d'homes que, per portar alguna cosa més dintre el cor i dintre el cap, per tenir un respir més subtil i afíat, s'enfronten contra les injustícies del règim polític i social. Segurament que els legisladors que concediren aquestes facultats als governadors no sospitaven que mai servissin per a persones honorables. I amb més rigor s'els aplica la detenció governativa, com explicàvem en el nostre article de la setmana passada. Sobretot durant la dictadura hi hagué moments que semblava que es volgués ofegar a la presó, era una inundació, un riu desfermat després d'una tempesta.

La dictadura, però, no havia inventat les detencions governatives; els governs anteriors la usaven amb tota esplendidesa. Reduïm, però, el seu camp d'acció; només afavoria l'estament obrer i els revolucionaris obreristes; trobaren líders sindicalistes que han estat quinze, vint o més vegades presos governatius. Durant l'època del terror de Martínez Anido fou règim constant per

a molts. Els que no havien estat destinats a la Mola maonesa, sojornaren a la Presó Model de Barcelona. Si algun en sortia era de nit i ja l'esperava a fora el pistolero que havia d'entrestir-lo. Fou tan gros el pànic que inspirava el sortir segons quines hores, que molts es negaven a fer-ho — i de res els servia, era tan obligatòria la sortida com l'entrada —, i les famílies arribaren a fer guàrdia al carrer per a acompanyar-los.

La dictadura escampà el radi d'extensió a altres estaments i idearis. Ja he dit altres vegades que en teoria tots els ciutadans eren carn de presó, per simplificar les coses, uns quinzeaïres vulgars; perquè, per no avalotar la gent, per no escrivir els estrangers, els processos eren pocs i no es tenia molt d'interès en una invigilació judicial. I quan es processava, quan per una fulla o per un complot, un grup d'homes — ser — en grup — era processat i el jutge, militar sempre, després de mesos decretava la llibertat provisional, a la presó ja tenien l'ordre de retenir-los governativament.

Sense cap formalisme jurídic, sense ni tan solament un interrogatori previ de la policia, els ciutadans, també en escamot, després d'un sojorn més o menys llarg a les coves infectes de la Jefatura de policia, eren deixats a la presó com un farcell i oblidats. Ja no existien com a ciutadans ni com a homes que tenen drets. Per a ells ja no hi havia ni lleis. Només obria de pressa aquelles portes una claudicatió vergonyosa i fàconhortar-se, com els quinzeaïres, a fer de claque en les grans arribades.

Tot això torna a inaugurar-se ara. Els agafats diuen que són comunistes. No hi fa res això; són homes de carn i ossos, com també ho són els trinxeraires, i per a un governador i cap de policia espanyol la detenció governativa entra dins la condició humana, és una virtut ben específica. Ben aviat s'escamparà el contagi i s'aplicarà el mateix recer a catalanistes, republicans i tots els disconformes amb el règim. Tot en honor de la teoria dictatorial de què som quinzeaïres en latència, inherent a la facultat del governador de detenir els ciutadans sense delicte ni procés.

Es precis que la sensibilitat catalana que la dictadura ha aguditzat es revolti contra aquesta facultat, contrària a tota llei, font d'injustícies, cruelment persistent contra gent de viure tènol, infàmia que amenaça tots els homes d'alta idealitat.

J. AIGUADER I MIRÓ

Una actitud exemplar

Ha estat cursada la següent instància, que subscriu íntegrament: "Excelentíssim señor: Los que suscriben, en nombre y representación de los dependientes del Comercio y de la Industria de Cataluña, a V. E. se dirigen y con todo respeto EXPONEN

Que en la labor de normalización y pacificación que viene realizando el Gobierno que V. E. dignamente preside, destaca como nota discordante, la persistencia de una situación anormal contraria a todo derecho y justicia. Nos referimos al caso del Centro Autonomista de Dependientes del Comercio y de la Industria de Barcelona, agrupación de carácter particular y voluntario, compuesta de diez mil asociados y

que, por disposición del Gobierno dictatorial, fué entregada en noviembre de 1926 a los llamados sindicatos libres, desposeyendo a sus legítimos componentes de la dirección de los destinos de la entidad en cuyo activo figuraba una labor meritoria en diversos órdenes de la vida social y un respetable patrimonio propio, constituido en 23 años de incansables esfuerzos.

El advenimiento del Gobierno que V. E. rectamente preside, hizo concebir la esperanza de que fuera inmediatamente restablecido el derecho en este caso. Se ha visto normalizar, efectivamente, la vida de corporaciones y entidades que de la intromisión gubernamental de la dictadura había perturbado. Sólo en el caso del Centro de Dependents per-

reanimada amb un silenci profund. Només el respirar del foc podia sentir-se.

En aquelles pedres de l'Arc del Triomf vaig llegir-hi, com si sonés: "Girona". La guerra de la Independència va presentar-se'm com una infàmia comesa contra nosaltres, contra Catalunya. ¿Qui l'havia comesa, aquesta infàmia? — jo em demanava.

— L'imperialisme!
Quin? — jo volia saber encara.

Tots!
Aquell general que varen fer-lo morir de son, s'hauria pogut morir d'un refredat, perquè tampoc no li va servir de res.

Si Robespierre no s'hagués aturat a Perpinyà, potser l'Arc del Triomf no hi seria, i aquell pobre mort que jau sota les pedres avui podria dir, com nosaltres: pel juny la falç al puny! i en mig del sol i de garbes i de noies que cremen fària saltar una per una les espigues d'aurades perquè el pa de demà portés la pau a la taula i a la llar.

Tot d'un cop, però, la realitat tornà al meu esperit. Davant meu, els palaus del Louvre, les Tulleries, la Concòrdia i tota l'Àvinguda plena de ritme, venia a agenollar-se davant la immensa plaça. Francesc Macià era el personatge que tothom mirava, perquè ningú li esperava.

Els versos de Gassol varen sortir de cent pits catalans com si fossin cent llengües de foc.
"Catalunya, pàtria nostra, vola com una nau; tens el cel que et fa de sostre massa ampla per a ésser esclau."

I aquest crit d'optimisme venia sovint fins que altres estrelles venien tremolant tota aquella gent, que volien un himne català, però no un himne sediciós.

Bon cop de falç, deien els segadors d'aquella magnífica parada.

Alguns catalans del Rosselló, d'aquells que troben el català prou bo per a dir bestieses solament, no ens ho han perdonat mai més. Aquell capvespre fou dolç, i la nit caigué sobre París com un desmai.

Ramon Fabregat

— Ramon és ací... Ramon és ací...
Discutíem encara, dissabte, el tren que el duria i ell ja era a Barcelona. Ens manà temps d'anar a abraçar-lo.

"Ramon"... "Ramon"... No n'hi ha d'altre. Ramon és Ramon, o sigui Fabregat. A la Presó, a França, a Bèlgica, a Amèrica, Ramon. Un soldat que va a l'hora.

Ens vam conèixer en circumstàncies especials. El 31 de maig famós de 1925, quan l'atemptat conta nosaltres conegut vulgarment pel de Garraf. Era precisament a Garraf, és clar. A quarts de no sé quantes de la matinal, arribà el primer tren. Una hora qualsevulla, absurda, però perfectament apta per a excursionistes i noctàmbuls. Nosaltres érem uns excursionistes que no havíem pogut dormir. Teníem, doncs, titol doble per a anar a aquella hora pel món. Però no ens valgué de res.

Jo — nosaltres quatre, vaja, perquè érem sis; ja us ho explicaré — vaig o vam baixar del tren amb un candor inefable. No anàvem amb Ramon. No; de cap manera. Jo no tenia encara el gust de conèixer-lo. Ja us ho explicaré. Ens vam conèixer "després". Si, és clar. Però anem a pams. Nosaltres vam baixar. "Ells" — la policia — ens esperaven. Ens van agafar. I — sorpresa! — van detenir també uns altres dos senyors que "no anaven amb nosaltres". Ho enteneu? No. Ja us ho explicaré. Un era Fabregat. L'altre... En aquest moment, l'altre serà un secret professional.

La policia — "ells" — va començar a repartir equitativament algunes bufetes amb una inèrcia completament — també — professional, davant l'esforç del cap d'estació per les pistoles lluntes. Ferrer i jo vam quedar arreconats durant un intermèdi, i el vam aprofitar per devorar la truita que jo duia tot esperant el desenllaç. Feina feta — pensàrem — no fa destorb. Però vam haver de demanar permís. (Aquesta malaltia — haver de demanar permís per fer les coses més naturals, com és per exemple menjar una truita — ens va durar molts anys, els uns més llargs que els altres.)

Mentrestant va arribar un altre tren. Aquest anava a Barcelona. Ja ens havíem empassat la truita i les pimes per emorzar. Ens van lligar — la mà de l'un amb la mà de l'altre — i ens van ficar a un vagó de segona.

Les policies eren tants com nosaltres — sis — i encara van cridar la guàrdia civil. Llavors, en camí, em vaig adonar d'una cosa: jo anava lligat amb Ramon. Vaig saber com es deia en preguntar-li el nom. (No sé per què, això de preguntar-te el nom es repeteix almenys quinze cops i a l'últim

dos pensàvem — i pensem encara — en la pàtria esclava. Ell, des de l'exili de Bèlgica; jo, anònim, des de l'exili de Barcelona. I tots dos acudíem riuri?)

a la tribuna — en aquell moment, única; sempre, generosament acollida — d'un periòdic digníssim de Buenos Aires: *Ressorgiment*. Ens calia — en esperit almenys — travessar un continent per poder parlar.

La polèmica acabà — naturalment — posant-nos d'acord. Tots dos teníem, raó, o no en teníem, tant se val. Però en aquell moment ens calia dir aquelles coses. El corollari fou una abraçada tramesa de l'un a l'altre (Quin?)

La complicació del triangle geogràfic — Barcelona-Anvers-Buenos Aires — mai no em treurà el regust d'aquella abraçada, per damunt del mar.

Ramon és ací... Ha passat cinc anys en l'exili. Ha combatut com sal, fortament. Fins a darrera hora ha format part del Comitè. En novembre de 1926, tenia cura d'organitzar els grups.

Records moltes, moltes coses. Sobretot l'avi. Recupera per dintre la Pàtria amiga, somni als seus. Ens parla — em parlen, ell i la seva esposa, companya de les hores greus — de llur filleta, que serà aviat una dona gran; dels amics que "encara" els han tornat i fan companyia a l'avi; del moviment nacional a Flandes (aiós mercedria capítol a part)...

Ramon està situat. Quan creu que li cal escriure o parlar, escriu, parla. Simplement, com actua. Potser ara no veu ben bé les coses com les veiem d'ací estant. Però s'orientarà — diu — només de cara a un partit obres, socialista. "No sé quin, però socialista". Ramon, que ha traduït obres que parlen de Masaryk i de Vander-

velde, no és d'un home ni d'un fet abstracte: és dels obrers de Catalunya. Ja en sentíem parlar, perquè Ramon, ací, també farà coses. Ningú no li ho privaria.

Un dia el vaig retrobar en un periòdic d'Amèrica. Ara després dels fets de Prats de Molló, Ramon, en un article, parlava, escrivia. Pretenia orientar. Coincidíem, en principi i en el fons. Li vaig respondre. Ell també respongué. Una polèmica potser ruda, però cordial, ben intencionada. Tots

de haber procedido moderadamente, ya podido privar o retardar la obtención de una medida de tan evidente justicia.

Por todo lo expuesto, los suscritos, apelando a las repetidas declaraciones de V. E. acerca de sus deseos y su misión de proceder a la pacificación de los espíritus, desean tome en consideración el caso que motiva este documento, ya que la persistencia de una notoria injusticia ha de significar un motivo de inquietud y de perturbación, aparte de que impide a una entidad y a un cuerpo social el ejercicio de sus legítimos derechos.

En consecuencia SUPLICAN sean dictadas por el Gobierno que V. E. dignamente preside, las disposiciones necesarias para anular la situación creada en el Centro de Dependents de Barcelona por disposición dictatorial en noviembre de 1926, devolviendo la entidad a sus legítimos componentes.

Dios guarde a V. E. muchos años. Barcelona. Centro de Dependents del Comercio y de la Industria de Sabadell. — Sindicato de Dependents de Sabadell. — Centro de Dependents del Comercio y de la Industria de Terrassa. — Asociación de Dependents de Manre-

sa y su comarca. — Unión Ultramarina, Barcelona. — Ctro. Dep. Com. Ind. Lérida. — Asociación Ind. Empleados Banca y Bolsa, Barcelona. — Asoc. Depen. Agentes Aduana, Barcelona. — Liga corredores Comercio e Industria, Barcelona.

Contra el que s'ha dit, Jordi Arquer segueix a la Presó. Maurín, Rey i els seus companys també.

la rambla de Catalunya (esport i ciutadania)

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Trimestre 2'50 ptes.
Semestre 4'50 "
Any 9' "

Nota: La subscripció pot fer-se efectiva a la nostra Administració, en metàl·lic o en segells de correu.

EL NOSTRE HOMENATGE AL SOLDAT DESCONEGUT

Francesc Macià posava un ramell de flors sobre aquella pedra...

L'endemà aquest fet va comentar-se de totes les maneres. Nosaltres, d'un cop, havíem desgruït el Soldat Inconegut de totes les banderades que amb el pretext de patriotisme li havien fet suportar.

Al cap de poc temps, aquells homes del Chor Occità es preparaven a executar l'únic acte de dignitat ciutadana ceteri a Catalunya.

Aquells homes, amb els quals tinc l'honor de comptar-me, forem emprats a les presons de França. Ens hi tingueren força temps, puix hi havia qüestions internacionals a arranjat a Tànger.

Quan sortíem de la Santé, fórem expulsats tots a Bèlgica.

En arribar a la capital hospitalària, Francesc Macià renovà el seu gest.

Aquella vegada, però, silenciosa-

ment. Els cants haurien sortit massa tristos dels nostres pits, encara massa ferits.

Francesc Macià posava un ramell de flors sobre aquella pedra, per dir el seu agraïment i el de Catalunya.

Mentrestant, allà a l'Arc del Triomf, una ombra pujava cel amunt amb els punys closos, que era la protesta i la recança de l'home.

JOSEP FONTBERNAT

DONA CATALANA: Escriu en la teva llengua. Educa-hi els fills.

Roda el món i torna al Born

El Chor Occità. — El soldat inconegut. — Pel juny, la falç al puny! — De l'Arc de Triomf a la presó de la Santé

Tot el que havíem de fer a Tòlida ja estava fet. Per això vaig decidir anar-me'n a París, on vaig arribar-hi el dia de Tots-Sants de l'any vint-i-cinc. Qui m'ho havia de dir! L'any següent i en el mateix dia, em trobava a Camprodon, camí d'Ull de Ter, fent de soldat d'aquella batalla de Prats de Molló, que malgrat dels rebentaires, perquè no hi eren, la vàrem guanyar. Sense aquella batalla de Prats de Molló, Catalunya s'hauria envilit. Fou una batalla sense hoiós, però amb ciutadans de debò.

Atribat a París, calia fer quelcom. El Casal Català organitzava un ball de coques per Sant Joan i una cantanada el dia de Tots-Sants. Això era tota llur activitat, com a tots els casals catalans del món. No hi ha gairebé cap excepció.

En aquells baixos del boulevard Saint-Germain va començar a venir-hi gent.

Al cap de poc temps teníem el Chor Occità format, gràcies a la col·laboració de tothom. Fins homes de reconeguda mala veu, com En Casanoves i En Ramis i el mala-guanyar Martí Villanova, varen posar-se al costat d'aquells valents cantaires, que més tard havien d'ésser els valents soldats d'En Macià.

L'actuació del Chor Occità durant una anyada seria molt llarg d'explicar. Ens trobàvem a tot arreu. Vàrem cantar davant d'En Joffre, a l'Escola Militar. Fou en l'ocasió de la vinguda a París de la còpia "La Principal de La Bisbal". Em recordo que En Joffre va donar la mà a cada un dels músics i cantaires.

Quan va passar davant d'En Gassol, va aturar-se i va demanar-hi: — Don sou vos?

— Del Camp de Tarragona — va respondre el poeta.

Les Catalanes sur la tombe du soldat inconnu

PARÍS. — Hier soir, une délégation de l'Association des anciens combattants du 25e régiment et des volontaires catalans, a ramené la flamme qui brûle sur la tombe du Soldat Inconnu, sous l'Arc de Triomphe. Le geste symbolique de l'acte fut accompli par M. J. Fabre, qui entourait MM. Dutra, Duran, Magall, de nombreux anciens combattants du 25e et toute une délégation de volontaires catalans.

Après le cérémonial, les volontaires catalans chantèrent en chœur: *Catalunya et les Segadors* sous la direction du maître Fontbernat. Avant de se séparer, les anciens combattants se sont vivement inclinés sur la dalle "sacree", évoquant que l'inspiration sous l'Arc de Triomphe les vils de la bataille aux quatre barres.

UN RE

— Bonic país — va dir En Joffre, amb una veu ja apagada, com si el soroll infernal de canons i bombes, no hores revolucionàries, s'entén, la hi haguessin apagada.

Precisament era al cap de pocs dies d'aquestes festes catalanes que vaig rebre una carta plena de signatures i segells oficials.

El coronel del regiment 253 havia d'anar a executar el gest simbòlic de reanimar la flamarada que llur joia de veure's allà. D'altres, posaren una cara de prunes agres, puix ja sabien que el nostre homenatge al Soldat Inconegut fóra una protesta solenne, i com un desgreuge al mort que jau sota aquelles pedres, per haver un dia suportat la presència de gent que amb llur actitud eren feliç culpables que en el món hi haguessin tants morts desconeguts.

No cal dir que vàrem acceptar el convit, i prometérem que malgrat i ésser un dia de treball, cap dels nostres choristes hi mancària.

El Casal Català va ésser invitat igualment, i vàrem demanar a Francesc Macià si volia acompanyar-nos

a l'Arc del Triomf i portar ell la direcció de la comitiva.

Pel juny la falç al puny! La diada va arribar, amb un sol magnífic i l'aire es reia de contrariar.

La bandera catalana, no la que hi ha per certs balcons de Catalunya, va pujar aquells Camps Elisis, seguida per una gentada que la defensaria en lluita desigual. La bandera catalana anava, com sempre, contra el corrent. El sol l'enlluernava i un vent vella aturà-li el pas. També els seus plecs, com de carn i ossos, es revoltaven, i amb un excés de vida, haurien fugit si el braç ferreny d'un dels nostres no l'hagués aguantada. Aquell dia, la bandera catalana semblava un cavall jove amb ales, totes les crineres a la mercé del vent. Semblava una nau frisoa d'arribar a port. Una enamorada fassa d'esperar aquell home que havia d'estrenyar-la fins a la fecunditat.

En aquella plaça de l'Estrella, tot el trànsit fou aturat perquè passés. Sota l'Arc del Triomf hi havia tota la gent oficial que ens esperava. Alguns ens demostraren llur joia de veure's allà. D'altres, posaren una cara de prunes agres, puix ja sabien que el nostre homenatge al Soldat Inconegut fóra una protesta solenne, i com un desgreuge al mort que jau sota aquelles pedres, per haver un dia suportat la presència de gent que amb llur actitud eren feliç culpables que en el món hi haguessin tants morts desconeguts.

Aquest acte és breu. Tot seguit tothom fou al seu lloc.

El president del Casal Català va donar aquella bandera barrada i estrellada a Francesc Macià. En els seus braços ja no va moure's més. La flamarada simbòlica va ésser

EL NOSTRE HOMENATGE AL SOLDAT DESCONEGUT
Francesc Macià posava un ramell de flors sobre aquella pedra...

L'endemà aquest fet va comentar-se de totes les maneres. Nosaltres, d'un cop, havíem desgruït el Soldat Inconegut de totes les banderades que amb el pretext de patriotisme li havien fet suportar.

Al cap de poc temps, aquells homes del Chor Occità es preparaven a executar l'únic acte de dignitat ciutadana ceteri a Catalunya.

Aquells homes, amb els quals tinc l'honor de comptar-me, forem emprats a les presons de França. Ens hi tingueren força temps, puix hi havia qüestions internacionals a arranjat a Tànger.

"Catalunya pàtria nostra" també va ressonar per aquelles cel·les, les més ignominioses i segurament la vergonya més descarada de la democràcia francesa.

La persecució que sofrirem per part del Govern francès és la negació absoluta del respecte que diuen tenir al soldat que jau a l'Arc del Triomf.

Quan sortíem de la Santé, fórem expulsats tots a Bèlgica.

En arribar a la capital hospitalària, Francesc Macià renovà el seu gest.

Aquella vegada, però, silenciosa-

ment. Els cants haurien sortit massa tristos dels nostres pits, encara massa ferits.

Francesc Macià posava un ramell de flors sobre aquella pedra, per dir el seu agraïment i el de Catalunya.

Mentrestant, allà a l'Arc del Triomf, una ombra pujava cel amunt amb els punys closos, que era la protesta i la recança de l'home.

JOSEP FONTBERNAT

DONA CATALANA: Escriu en la teva llengua. Educa-hi els fills.